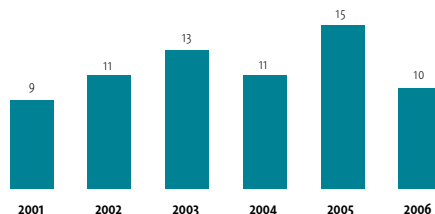

LIETUVOS DALYVAVIMAS: FAKTAI, KONTEKSTAS, REIŠMĖ

BENDRIEJI FAKTAI

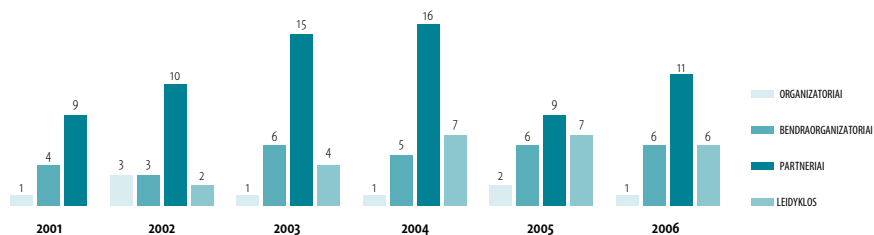
Lietuva visateise programos „Kultūra 2000“ dalyve tapo 2001 metais. Per šešerius metus, t. y. nuo 2001-ųjų iki 2006-ųjų, Lietuvos organizacijos dalyvavo 69 vienmečiuose ir daugiamečiuose kultūrinio bendradarbiavimo projektuose ir gavo finansavimą 26 literatūros vertimo projektams.

1 diagrama LIETUVOS DALYVAVIMAS PROGRAMOJE (PROJEKTŲ SK., BE VERTIMŲ PROJEKTŲ)

1-oje diagramoje pateiktas projektų, kuriuose 2001–2006 m. Lietuvos organizacijos dalyvavo organizatorių, bendraorganizatorių arba partnerių teisėmis, skaičius. Vidutiniškai organizatorių, bendraorganizatorių arba partnerių teisėmis Lietuvos organizacijos dalyvavo dvylikoje projektų per metus.

2 diagrama LIETUVOS ORGANIZACIJŲ DALYVAVIMAS PROGRAMOS PROJEKTUOSE (ORGANIZACIJŲ SK.)

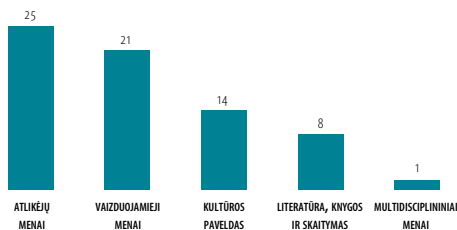

2-oje diagramoje matyti, kiek iš viso lietuviškų organizacijų visomis įmanomomis teisėmis dalyvavo programos „Kultūra 2000“ projektuose. Paties sudėtingiausio ir atsakingiausio – bendradarbiavimo projektų organizatoriaus – vaidmens per metus imdavosi viena dvi lietuviškos organizacijos. Dažniausiai lietuviškos organizacijos

projektuose dalyvaudavo partnerių teisėmis. Jos, nors ir neturėdamos finansinių išpareigojimų, paprastai prisidėdavo suteikdamos renginiams erdvę, koordinuodamos Lietuvos atstovų dalyvavimą projektuose ar dalyvių iš užsienio sutikimą Lietuvoje.

Atkreiptinas dėmesys į nuolat augusį literatūros vertimų projektų skaičių: 2001 m. nefinansuotas nė vienas šios srities projektas, o štai 2004–2006 m. vidutiniškai per metus buvo paremti net šeši septyni vertimų projektai.

3 diagrama LIETUVOS DALYVAVIMAS PROGRAMOJE PAGAL SRITIS (2001–2006 M., PROJEKTŲ SK., BE VERTIMŲ PROJEKTŲ)

Kaip matyti iš 3-ios diagramos, Lietuvos kultūros operatoriai daugiausia dalyvavo su atlikėjų menais susijusiuose projektuose. Net vienuolika iš jų – teatro projektai, septyni – muzikos, trys – šiuolaikinio šokio ir keturi – multidisciplininiai, apėmę teatrą, šokį ir kitas šiuolaikines atlikėjų menų formas. Projektams buvo būdingi tokie veiklos būdai: festivaliai, seminarai, dirbtuvės, bendros produkcijos pristatymas, keliaujantys spektakliai ar muzikinės programos, jaunų menininkų, atlikėjų menų vadybininkų kvalifikacijos kėlimo, patirties mainų programos ir kita. Dvi aktyviausios organizacijos – Lietuvos šokio informacijos centras bei Teatro ir kino edukacijos ir informacijos centras – atlikėjų menų projektuose dalyvavo net po tris kartus ir atliko įvairius vaidmenis.

Antra pagal populiarumą sritis – vaizduojamieji menai. Tai daugiausia šiuolaikinio meno projektai, kurių metu kelių šalių menininkai kūrė darbus (rezidencijose, tarptautinėse dirbtuvėse), taip pat rengtos kilnojamosios parodos, seminarai ir konferencijos, leistos knygos ar katalogai. Nemažai projektų – edukacinio pobūdžio, daug dėmesio skyrę jaunesiems menininkams ar siekę atverti šiuolaikinį meną visuomenei, pavyzdžiui, moksleiviams. Aktyviausia Lietuvos organizacija, 2001–2006 m. vykdžiusi daugiausia projektų (net keturis!) vaizduojamųjų menų srityje, yra Šiuolaikinio meno centras (toliau ŠMC). ŠMC organizatoriaus teisėmis rengė 8-ąją Baltijos tarptautinio meno trienalę „Traukos centras“ (2002 m., žr. projekto pristatymą psl. 34) ir 9-ąją Baltijos tarptautinio meno trienalę „BMW“ (2005 m., žr. projekto pristatymą psl. 100), bendraorganizatoriaus teisėmis – projektus „Holiday In“

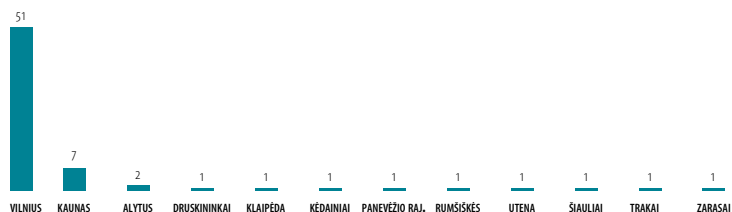
(2006 m., žr. projekto pristatymą psl. 119; organizatorius – „Triangle France“, Prancūzija) ir „Populizmas“ (2004 m., žr. projekto pristatymą psl. 76; organizatorius – Šiaurės šalių šiuolaikinio meno institutas, Suomija).

Europos šalių bendradarbiavimas kultūros paveldo srityje pasižymėjo ypač didele temų ir veiklos formų įvairove. Pavyzdžiui, buvo tyrinėjamas ir visuomenei pristatomas priešistorinis menas, renkami ir populiarinami senoviniai žaidimai, puoselėjamos medinės architektūros tradicijos, taip pat aktualizuojamos netolimos praeities temos, pavyzdžiui, totalitarizmo reiškinys, Europos urbanistinis paveldas, šiuolaikinės muzeologijos problemos.

Paveldo projektai paprastai buvo kompleksiški, derino įvairias veiklos formas: tyrimus, leidybą, laboratorijas, dirbtuves, menines ir kultūrinės programas, kilnojamas parodas ir kita. Kelių projektų dalyviai siekė įkurti ir palaikyti šios srities profesionalų bendradarbiavimo tinklus. Svarbi daugelio kultūros paveldo projektų dalis – visuomenės ar specifinių jos grupių edukacijai ir informavimui skirti veiksmai.

Literatūros, knygų ir skaitymo srities projektai dažnai siekė sukurti rašytojų, vertėjų, leidėjų regionines ir Europines bendradarbiavimo platformas, tyrinėti naujų technologijų galimybes, kurti europinę literatūros erdvę.

4 diagrama LIETUVOS DALYVAVIMAS PROGAMOJE PAGAL MIESTUS (2001–2006 M., PROJEKTŲ SK., BE VERTIMŲ PROJEKTŲ)

Žvelgiant į 4-oje diagramoje pateiktą informaciją apie Lietuvos dalyvavimo programoje „Kultūra 2000“ regioninę pasiskirstymą, akivaizdu, kad vyrauja Vilniaus organizacijos (51 iš 69 projektų vykdytas Vilniuje įsikūrusių organizacijų). Viena galimų to priežasčių – nacionalinių biudžetinių kultūros įstaigų ir stipriausių naujų visuomeninių organizacijų koncentracija sostinėje. Tačiau pastebima tendencija, kad ir kituose Lietuvos miestuose daugėja kultūros organizacijų, pajėgių dalyvauti tarptautinio bendradarbiavimo projektuose. Dar vienas veiksnys, galėjęs lemti regionų pasyvumą, – tuo pačiu laikotarpiu veikusi Europos Bendrijos iniciatyva „Interreg III“, kuri siūlė nemažai finansavimo galimybių kultūros sektoriui.

Iš regionuose vykusių projektų reikia išskirti Alytaus dailiųjų amatų, Zarasų ir Trakų rajono savivaldybių kultūros rūmų organizuotus projektus.

Alytaus dailiųjų amatų mokykla organizatoriaus teisėmis kartu su lenkų ir švedų organizacijomis vykdė kultūros paveldo projektus „Nauja erdvė senoje pastogėje“ (2002 m., žr. projekto pristatymą psl. 33) ir „Tradiciniai amatai XXI a. architektūroje“ (2004 m., žr. projekto pristatymą psl. 69). Projektų tikslas – išsaugoti Europos šalių architektūrinį ir nematerialų kultūros paveldą (tautinių amatų, ornamentų, spalvų ir taip toliau) ir pritaikyti jį šiuolaikiniame gyvenime – modernioje architektūroje, interjeruose, butyje.

Projektas „Nauja erdvė senoje pastogėje“ yra įtrauktas į Europos Komisijos inicijuotą leidinį „Kertant sienas, sujungiant kultūras“ (2007 m.), skirtą geriausiems programos „Kultūra 2000“ projektams pristatyti.

Zarasų rajono savivaldybės kultūros rūmų projektas „Jaunas menas“ (2002 m., žr. projekto pristatymą psl. 35) buvo skirtas būsiamiems drabužių dizaino meistrams iš Latvijos, Prancūzijos ir Lietuvos. Reikia pabrėžti, kad Zarasuose vykęs projektas subūrė daug partnerių iš regiono, į tarptautinio lygmens veiklą įtraukė daugiau provincijos kultūros organizacijų (galerijų, saviveiklos kolektyvų ir kitų) ir taip įgijo ypatingą regioninę reikšmę.

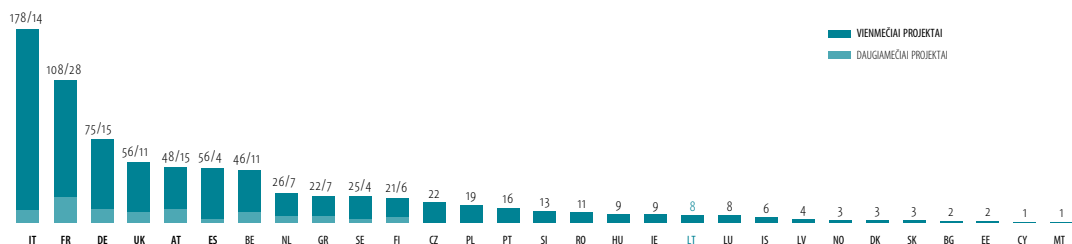
Trakų rajono savivaldybės kultūros rūmų inicijuotas ir kartu su partneriais iš Estijos, Latvijos ir Lenkijos vykdytas projektas „Ties *Via Baltica* tautų giesmė“ (2006 m., žr. projekto pristatymą psl. 113) naujai ir aktualiai pristatė Europos šalių tautinį paveldą ir taip praturtino skirtingų šalių regionų kultūrinį gyvenimą.

EUROPOS KONTEKSTAS

ES ŠALIŲ PAVADINIMŲ SANTRUMPOS

Airija IE	Ispanija ES	Norvegija NO
Austrija AT	Italija IT	Portugalija PT
Belgija BE	Jungtinė Karalystė UK	Prancūzija FR
Bulgarija BG	Latvija LV	Rumunija RO
Čekija CZ	Lenkija PL	Slovakija SK
Danija DK	Lichtenšteinas LI	Slovėnija SI
Estija EE	Lietuva LT	Suomija FI
Graikija GR	Liuksemburgas LU	Švedija SE
Kipras CY	Malta MT	Vengrija HU
Islandija IS	Nyderlandai NL	Vokietija DE

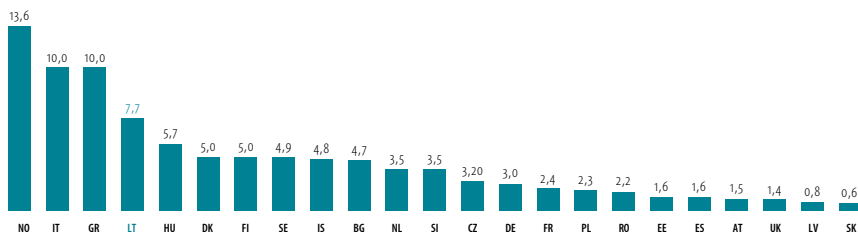
5 diagrama¹ PROGRAMOS PROJEKTAI PAGAL ORGANIZATORIAUS ŠALĮ (2000–2005 M., PROJEKTŲ SK., BE VERTIMŲ PROJEKTŲ)

Vertinant Lietuvos dalyvavimą programoje „Kultūra 2000“ kitų Europos šalių kontekste, reikia pabrėžti, kad reitingo pagal kiekvienoje šalyje inicijuotų projektų skaičių (5-oje diagramoje nurodytas tik projektų, kuriuos šalys rengė organizatorių teisėmis, skaičius) sąrašė Lietuva užima devynioliktą vietą. 2001–2005 m. Lietuvos organizacijos vadovavo aštuoniems projektams ir tik viena dalimi atsiliko nuo Vengrijos ir Airijos (turėjusių po devynis projektus), aplenkė kaimynines šalis – Latviją (keturi projektai) ir Estiją (du projektai), taip pat Norvegiją, Daniją, Slovakiją (po du projektus) ir kitas šalis.

Neabejotinai pačios aktyviausios programos dalyvės yra Italijos organizacijos – jos dalyvavo net šimte devyniasdešimt dviejuose projektuose. Nuo Italijos stipriai atsiliekia, tačiau iš kitų šalių išsiskiria Prancūzija (šimtas trisdešimt šeši projektai) ir Vokietija (devyniasdešimt projektų).

6 diagrama² PROGRAMOS LITERATŪROS VERTIMŲ PROJEKTAI PAGAL ŠALIS (2000–2005 M., PROC.)

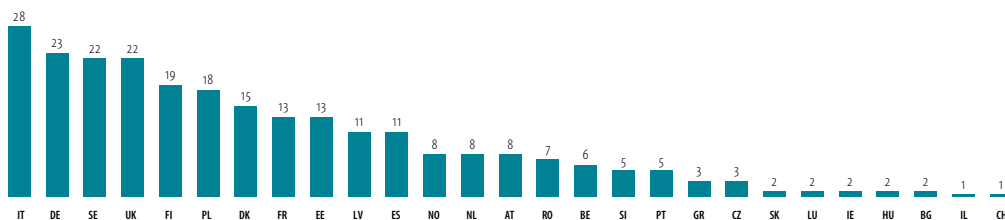

1 Duomenų šaltinis: „Budapešto observatorija „Kultūra 2000“ Rytų akimis. Bendradarbiavimas tarp senųjų, naujų ir būsimų ES šalių – statistinė analizė, 2000–2005 m.“, psl. 5.

2 Duomenų šaltinis: „Budapešto observatorija „Kultūra 2000“ Rytų akimis. Bendradarbiavimas tarp senųjų, naujų ir būsimų ES šalių – statistinė analizė, 2000–2005 m.“, psl. 25.

Džiugina Lietuvos leidyklų aktyvumas – pagal vertimų projektams skirtos paramos dalį Lietuva užima net ketvirtą vietą (žr. 6-ą diagramą). 2000–2005 m. Lietuvai atiteko 7,7 proc. visos vertimams skirtos programos „Kultūra 2000“ pinigų dalies. Pagal leidybos sektoriaus aktyvumą pirmąja Norvegija (13,6 proc. visos dalies), antrąje vietoje lieka bendradarbiavimo projektų lyderė Italija (10,7 proc.), trečioje – Graikija (10,3 proc.).

7 diagrama LIETUVOS PARTNERIAI PROGRAMOS PROJEKTUOSE PAGAL ŠALIS (2001–2006 M., ORGANIZACIJŲ SK.)

Analizuojant Lietuvos organizacijų bendradarbiavimo su kitomis Europos šalimis intensyvumą, matyti tam tikrų įdomių tendencijų. 7-oje diagramoje atsispindi, kiek kokių šalių organizacijų bendruose projektuose su Lietuva dalyvavo organizatorių ir bendraorganizatorių teisėmis. Natūralu, kad daugiausia bendradarbiaujama su programos lydere Italija ir kitomis pirmaujančiomis šalimis – Jungtine Karalyste, Vokietija, kiek mažiau – su Prancūzija. Kitų šalių (pvz., Švedijos, Danijos, Suomijos, Estijos, Latvijos) buvimą intensyviausių partnerysčių su Lietuva dešimtuose galima aiškinti Baltijos ir Šiaurės regionų bendradarbiavimo tradicijomis. Įdomu, kad Lietuva mažai bendradarbiauja su Vidurio Europos šalimis, išskyrus kaimyninę Lenkiją.

REIKŠMĖ

- Lietuvos dalyvavimas programoje padėjo pritraukti papildomų lėšų dideliems kultūros projektams. Galima apytiksliai suskaičiuoti, kad per projektus, finansuotus iš programos „Kultūra 2000“, Lietuvos organizacijos 2001–2006 m. iš ES pritraukė apie 1,5 mln. eurų, arba 5,2 mln. litų, paramos (skaičiuojant įtrauktos tik vertimų projektų ir projektų, kuriuos organizatorių teisėmis vykdė Lietuvos organizacijos, paramos sumos).
- Dalyvavimas programos „Kultūra 2000“ projektuose užtikrino Lietuvos kultūros sklaidą mažiausiai dar dviejose ES šalyse, taigi ir šalies įvaizdžio kūrimą tarptautiniu lygiu.

- Lietuvos kultūros organizacijos įsitraukė į tarptautinio bendradarbiavimo procesus, savo veikla skatino kultūrinius mainus, kultūrų dialogą.
- Lietuvos projektų koordinatoriai turėjo galimybę įgyti tarptautinio bendradarbiavimo projektų vadybos patirties.
- LR kultūros ministerijoje pradėjo veikti atskira tarptautinį bendradarbiavimą remianti programa, kurios dalį sudaro bendrasis ES remiamų projektų finansavimas.